

Gemi Balast Sularının Kontrolü Projesi

2024-1-TR01-ESC30-SOL-000234506 Marmara Denizi Balast ve Sintine Kirliliği Hakkında Farkındalık Avrupa Birliği ESC30 Projesi

Proje Kapsamı

Tanker balast suları dünya denizlerini tehdit ediyor!

Tanker balast suları, tankerlerin boşken veya yüklüyken baş veya yan bölmelerine aldıkları deniz suyudur. Denizden alınan bu su sayesinde yükün ve geminin dengesi sağlanır, yakıttan tasarruf edilir. Dünyada her gün binlerce tanker, milyonlarca metreküp suyu bir yerden bir yere taşır. İşte olan da bu sırada olur. İstenmeyen deniz canlılarıyla denizlerde kirlenici ve bakteriyel niteliğe sahip sular bir kıtadan veya bir denizden diğerine boşaltılır. Bu yolla her gün 3000 deniz canlısının bir bölgeden bir bölgeye taşındığı tahmin edilmektedir.

Özellikle petrol taşıyan tankerlerin boyut ve hacimleriyle orantılı olarak boşalttıkları bu sular son zamanlarda denizcilik ve bilim dünyasında büyük tartışma ve ilgiye sebep oldu. Uzun araştırmalardan sonra, tankerlerin balast sularının bir denizden veya okyanustan diğer birine taşınmasının ekolojik yıkımlara neden olduğu kabul edildi. Konuyu ele alan Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), 1997 yılı Kasım ayında tanker balast suları konusunda bir karar yayınlayarak bütün gemilerin balast suları ve planı ve bu suların analizinin zorunluluğu ile liman devletine de balast sularının riskleri, kontrolü ve anlatılması hususunda zorunluluk verdi. Bu karara göre liman memurları ve görevlileri herhangi bir gemiyi, kendi limanlarına girdiğinde, balast sularının kökeni ve analizi konusunda denetleyebilir.

Bu yeni gelişme, Türk Boğazları'ndan geçen 50.000 geminin çevre risklerini dünyaya duyurmak açısından son derece önemlidir ve kanıtlarımızın her gün arttığının belirtisidir. Kaldı ki Türkiye dahil bütün Karadeniz ülkeleri, tanker balast sularıyla Kuzey Amerika'dan Karadeniz'e geçen ve asrın deniz vebası olarak bilinen taraklı medüz (Mnemiopsis leidyi)'den olumsuz etkilenmiştir. Doğal düşmanı olmadığı için Karadeniz'de hızla çoğalarak milyonlarca ton canlı kütleyle ulaşan bu taraklı medüz, ticari değeri olan hamsi, istavrit, palamut, torik ve çaça gibi balıkların stoklarının azalmasına neden oldu. Bu yolla sadece Türkiye'nin uğradığı kayıplar en az 400 milyon dolar olarak hesaplanıyor. Bir başka örnek ise midye olarak bilinen Dreissena polymorpha türünün deniz araçlarına yapışması sonucu oluşan milyonlarca dolarlık zarar. Yine 'Japon deniz yıldızı' olarak bilinen Asterias amurensis türünün Avustralya'daki balık yataklarına verdiği zararlar tanker balast sularının denetimini zorunlu kılan nedenler olarak sayılabilir.

Bütün bunların dışında denizlerde zehirli özelliğe sahip tek hücreli canlıların tanker balast sularıyla bir yerden başka bir yere taşınması da mümkün. Zehirli özelliğe sahip bu tek hücreliler özellikle kabuklularda toplu ölümlere neden olmaktadır.

1997 yılından beri başta Amerika, Avustralya ve İngiltere gibi ülkeler tanker balast suları yoluyla yayılacak istenmeyen deniz canlılarını tespit etmek ve kontrol altına almak için limanlara gelen özellikle petrol tankerleri ile büyük yük gemilerine limanda denetim yapmaktadırlar. Yapılan bu denetimler sonucu tehlikeli olan veya kirlenmiş bölgelerden gelen gemiler için özel karantinalar uygulanmaktadır. Tanker balast sularının istenmeyen bu etkisi için Türkiye açık bir tehdit altındadır. Çünkü, Atlantik ve Hint Okyanusu yoluyla birçok gemi Türkiye sularına girerek Karadeniz'den petrol alır veya Türk limanlarına bırakır. Bu nedenle, Türk sularında yapılacak petrol taşımacılığı çarpışma ve yanma gibi risklerin yanında adeta bir anlamda ekolojik sabotaj olarak nitelendirilebilecek canlılar nedeniyle de tehdit altındadır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Türkiye limanlarına gelen tankerlerin balast suları zaman geçirilmeden incelenmeye başlanmalı, tanker balast sularıyla ilgili ulusal standartlar oluşturulmalı, bilgilendirme amaçlı yayınlar üretilmeli, teknik bir uzmanlar grubu çalışmalıdır. Unutmamak gerekir ki Türkiye denizlerinin korunması ve Boğazlar konusundaki çevre koruma yaklaşımlarımız sadece samimi ve ciddi çalışmalar yaparak inandırıcı olabilir. Bilimsel çalışma yapmadan, uluslararası nitelikte kabul edilebilir veriler hazırlamadan, başta Boğazlar olmak üzere denizlerimizin korunmasına katkıda bulunamayız, koruma konusundaki siyasi ve hukuki taleplere de kimseyi inandıramayız.

Proje Özeti:

1. Tanker Balast Sularının Tehlikesi

Tankerler, denge sağlamak için deniz suyu alır ve boşaltır. Bu süreçte kirleticiler, bakteriler ve yabancı deniz canlıları bir bölgeden diğerine taşınarak ekosistemlere zarar verir.

2. Ekolojik Yıkımlar ve Ekonomik Kayıplar

Balast sularıyla taşınan istilacı türler, yerel deniz yaşamını tehdit eder. Örneğin, taraklı medüz Karadeniz’de balık stoklarını azalttı ve Türkiye’ye milyonlarca dolarlık zarar verdi. Ayrıca, midyeler ve deniz yıldızları gibi istilacı türler deniz araçlarına ve balıkçılığa zarar vermektedir.

3. Uluslararası Önlemler ve Denetimler

IMO, 1997’de balast sularının kontrolünü zorunlu hale getirdi. Amerika, İngiltere ve Avustralya gibi ülkeler limanlarda sıkı denetimler uygulayarak tehlikeli balast sularını kontrol altına alıyor.

4. Türkiye’nin Karşı Karşıya Olduğu Tehdit

Türkiye, yoğun deniz trafiği nedeniyle ekolojik risk altındadır. Atlantik ve Hint Okyanusu’ndan gelen gemiler, Karadeniz ve Türk limanlarını tehdit eden yabancı türleri taşıyabilir.

5. Türkiye’nin Alması Gereken Önlemler

Türk limanlarında balast suyu denetimleri başlatılmalı, ulusal standartlar oluşturulmalı ve uzman ekipler tarafından bilimsel çalışmalar yapılmalıdır. Bilimsel veriler olmadan denizlerimizi ve Boğazları koruma konusunda uluslararası alanda etkili olmamız mümkün değildir.

Kaynakça:

<https://tudav.org/calismalar/deniz-alanlari/marmara-denizi/gemi-balast-sularinin-kontrolu-projesi/>
(09/02/2025)

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir**